

TÜRK STANDARDI TASARISI
DRAFT TURKISH STANDARD

tst 9690

Revizyon

ICS 61.020

TEKSTİL MAMULLERİ - GÖMLEKLER

Textile products - Shirts

I. MÜTALAA
2012/64814

Bu standardda kullanılan bazı kelime ve/veya ifadeler patent haklarına konu olabilir.
Böyle bir patent hakkının belirlenmesi durumunda TSE sorumlu tutulamaz.

TÜRK STANDARDLARI ENSTİTÜSÜ
Necatibey Caddesi No.112 Bakanlıklar/ANKARA

ICS 61.020

TÜRK STANDARDI TASARISI

tsi 9690/Revizyon

Ön söz

- Bu tasarı, Türk Standardları Enstitüsü Tekstil İhtisas Grubunca TS 9690:1995'in revizyonu olarak hazırlanmıştır.

İçindekiler

1	Kapsam	1
2	Atıf yapılan standard ve/veya dokümanlar	1
3	Terim ve tanım	2
3.1	Gömlek	2
4	Sınıflandırma ve Özellikler	2
4.1	Sınıflandırma	2
4.2	Özellikler	3
4.3	Hatalar	3
4.4	Boyutlar	4
4.5	Özellik, muayene ve deney madde numaraları	4
5	Numune alma, muayene ve deneyler	5
5.1	Numune alma	5
5.2	Muayeneler	5
5.3	Deneyler	5
5.4	Değerlendirme	6
5.5	Muayene ve deney raporu	6
6	Piyasaya arz	6
6.1	Ambalajlama	6
6.2	İşaretleme	6
7	Çeşitli hükümler	7
Kaynak		7

ICS 61.020

TÜRK STANDARDI TASARISI

tst 9690/Revizyon

Tekstil mamulleri - Gömlekler

1 Kapsam

Bu standard, dokunmuş ve örülmüş kumaşlardan imal edilen gömleklerin tarifini, sınıflandırma ve özelliklerini numune alma, muayene ve deneyleri ile piyasaya arz şeklini kapsar.

2 Atıf yapılan standard ve/veya dokümanlar

Bu standardda diğer standard ve/veya dokümanlara atıf yapılmaktadır. Bu atıflar metin içerisinde uygun yerlerde belirtilmiş ve aşağıda liste halinde verilmiştir.

TS No ¹	Türkçe Adı	İngilizce Adı
TS 393 EN ISO 13938-1	Tekstil - Kumaşların patlama özellikleri - Bölüm 1: Patlama mukavemetinin ve patlama gerilmesinin tayini için hidrolik metot	Textiles - Bursting properties of fabrics - Part 1: Hydraulic method for determination of bursting strength and bursting distension
TS 606	Tekstil - Pamuk nakış ve dantel iplikleri	Textiles - Cotton lace and embroidery yarns
TS 1418	Tekstil mamulleri - Lif kompozisyonuna göre işaretlenmesi kuralları	Labelling of textile products - Fibre composition
TS 1619-1 EN ISO 13935-1	Tekstil - Kumaş ve hazır giyim ürünlerinin dikiş gerilme özellikleri - Bölüm 1: En büyük dikiş kopma kuvvetinin tayini - Şerit metodu	Textiles - Seam tensile properties of fabrics and made-up textile articles - Part 1: Determination of maximum force to seam rupture using the strip method
TS 2756-1	Muayene ve deney için numune alma metotları - Bölüm 1: Parti muayene için kabul edilebilir kalite seviyesine (AQL) gören numune alma planları	Sampling procedures for inspection by attributes - Part 1: Sampling plans indexed by acceptable quality level (AQL) for lot - by - lot inspection
TS 4344 EN 13402-1	Giyeceklerde beden ölçülerinin işaretlerle gösterilmesi - Bölüm 1: Terimler, tarifler ve beden ölçüsünün alınması işlemi	Size designation of clothes - Part 1: Terms definitions and body measurement procedure (ISO 3635:1981 modified)
TS 5720 EN ISO 6330	Tekstil-Tekstil deneyleri için- Ev tipi çamaşır makinesi ile yıkama ve kurutma işlemleri	Textiles- Domestic washing and drying procedures for textile testing
TS 5755	Ütüsü kalıcı tekstil mamullerinin ev tipi yıkama ve kurutmadan sonra dikişlerin görünümünü değerlendirme metodu	Textiles - Method for assessing the appearance of seams in durable press products after domestic washing and drying
TS 8288	Tekstil - Dikiş iplikleri - Pamuk liflerinden ve kısmen veya tamamen sentetik liflerden yapılmış	Textiles - Sewing threads made from cotton and partly or wholly from synthetic fibres
TS 10259	Tekstil - Gömleklik kumaşlar - Dokuma - Özellikler	Textiles - Shirt fabrics - Woven - Specifications
TS 10311	Tekstil mamulleri-Etiketler -Yıkabilir ve/veya kuru temizleme yapılabilir	Textiles-Textile labels requiring to be washed and/or dry cleaned
TS 11612	Tekstil Mamulleri - Spor gömleklik kumaşlar - Dokunmuş ve örülmüş	Textiles - Sports shirt fabrics - Woven and knitted
TS 12751	Tekstil - Elyaf, iplik ve kumaşlardan deneyler için numune alma	Textiles - Sampling of fibres, yarns and fabrics for testing

¹ TSE Notu: Atıf yapılan standartların İngilizce adı 3. Kolonda verilmiştir.

TS No	Türkçe Adı	İngilizce Adı
TS EN ISO 3758	Tekstil – Sembollerle bakım kılavuzu kodu	Textiles – Care labelling code using symbols
TS EN 13402-2	Giyecelerde beden ölçülerinin işaretlerle gösterilişi - Bölüm 2: Ana ve yardımcı ölçüler	Size designation of clothes - Part 2: Primary and secondary dimensions
TS EN 13402-3	Giyecelerde beden ölçülerinin işaretlerle gösterilişi - Bölüm 3: Ölçüler ve farklar	Size designation of clothes - Part 3: Measurements and intervals
TS EN ISO 13934-1	Tekstil - Kumaşların gerilme özellikleri - Bölüm 1: En büyük kuvvetin ve en büyük kuvvet altında boyca uzamanın tayini - Şerit metodu	Textiles- Tensile properties of fabrics- Part 1: Determination of maximum force and elongation at maximum force using the strip method

3 Terim ve tarif

Bu standardın amaçları için aşağıdaki terim ve tarif uygulanır.

3.1 Gömlek

Dokunmuş veya örülmüş kumaştan imal edilmiş olan ve beden üst kısmına giyilen giysi.

4 Sınıflandırma ve Özellikler

4.1 Sınıflandırma

4.1.1 Sınıflar

Gömlekler, imalatında kullanılan kumaş dokusuna göre;

- Dokunmuş kumaştan imal edilmiş ve
- Örülmüş kumaştan imal edilmiş olmak üzere 2 sınıftır.

4.1.2 Tipler

Gömlekler kullanıcısına göre;

- Erkek,
- Kadın,
- Oğlan çocuk ve
- Kız çocuk olmak üzere 4 tiptir.

4.1.3 Türler

Gömlekler, bedene oturma durumlarına göre;

- Rahat kesimli,
- Normal kesimli ve
- Üste oturan kesimli olmak üzere 3 türdür.

4.1.4 Çeşitler

Gömlekler, modellerine göre aşağıda alt çeşitleri de verilen 5 çeşide ayrılır:

4.1.4.1 Gömlekler, yaka modellerine göre;

- Döğmeli (yaka ucundan gömlek bedenine döğmelenen) yaka,
- Klasik (en üstte son döğmesi bulunan, yaka ucundan gömlek bedenine döğmelenmeyen) yaka ve
- Açık (en üstte son döğmesi bulunmayan) yaka olmak üzere 3 alt çeşittir.

4.1.4.2 Gömlekler, kol uzunluklarına göre;

- Uzun kollu ve
- Kısa (yarım) kollu olmak üzere 2 alt çeşittir.

4.1.4.3 Uzun kollu gömlekler, manşet kapama şekillerine göre;

- Düğmeli manşet ve
  - Kol düğmesi takılan manşet
- olmak üzere 2 alt çeşittir.

4.1.4.4 Gömlekler, ön kapanma modelinin düğme/ilik şekline göre;

- Üstten düğmeli ve
  - Gizli düğmeli
- olmak üzere 2 alt çeşittir.

4.1.4.5 Gömlekler, arka roba modellerine göre;

- Düz robalı ve
  - Pili robalı
- olmak üzere 2 alt çeşittir.

4.2 Özellikler**4.2.1 Gömlek kumaşı özellikleri**

Sınıf 1 gömleklerde kullanılan kumaşların özellikleri TS 10259'a, Sınıf 2 gömleklerde kullanılan kumaşların özellikleri TS 11612'ye uygun olmalıdır.

4.2.2 Yapım özellikleri

4.2.2.1 Gömleklerin dikişleri, kumaşının özelliklerine uygun olarak seçilmeli ve TS 606'daki veya TS 8288'deki tiplerden birine uygun olmalıdır.

4.2.2.2 Dikişlerde 10 cm'de 40 – 60 dikiş adımı bulunmalıdır. Kopan iplik veya başka bir nedenle açık olan dikiş yerleri en az 1 cm geriden başlanarak dikilmeye devam edilmiş olmalıdır.

4.2.2.3 Dikiş dayanımı TS 1619-1 EN ISO 13935-1'e göre deneye tabi tutulduğunda, dokunmuş kumaşlarda TS EN ISO 13934-1'e göre bulunan kopma mukavemetinin, örülmüş kumaşlarda ise TS 393 EN ISO 13938-1'e göre bulunan patlama mukavemetinin % 70'inden az olmamalıdır.

4.2.2.4 Açıkta kalan kumaş kenarları overlok dikişi ile dikilerek veya Şekil 1 veya Şekil 2'de gösterildiği gibi içe kıvrılıp dikilerek kapatılmalıdır.

4.2.2.5 Gömlekte yapışkan tela kullanılmalı, ütölendiğinde düzgün bir görünüm verecek şekilde kumaşa yapıştırılmış olmalıdır. Telanın büzmesinden kaynaklanan düzeltilemeyen kumaş kıvrımları bulunmamalıdır.

4.2.2.6 Gömlekte kullanılan düğmeler ve/veya diğer aksesuar ve süs matzemeleri, gömlek etiketinde belirtilen yıkama sıcaklığına, sentetik kumaştan mamul gömleklerde 150°C ± 10°C'da ve pamuklu kumaştan mamul gömleklerde ise 200°C ± 10°C'da ütölmeye dayanıklı olmalı, herhangi bir şekil, renk vb bozulması görülmemelidir.

4.2.2.7 Düğme ve iliklerin boyutları, rahatça kullanılabilecekleri şekilde birbirine uyumlu olmalıdır. Düğme dikişleri uçları pekiştirilmeli ve düğme üzerinde görülen iplik çekildiğinde sökülmecek şekilde olmalıdır. İlikler, cm'de en az 12 dikiş adımı olacak ve dikiş uçlarından çekildiğinde sökülmecek şekilde yapılmış olmalıdır.

4.2.2.8 Dikiş görünüm derecesi kullanılmamış ve yıkanmamış gömlekte en az 5, etiketinde yazan talimata uygun şekilde bir kez yıkandıktan sonra en az 4 olmalıdır.

4.3 Hatalar

Gömlek hataları, büyük ve küçük hata şeklinde sınıflandırılarak Çizelge 1'de belirtilmiştir.

Çizelge 1 - Hatalar

Hata adı	Açıklama	Sınıflandırma	
		Büyük	Küçük
Delik, kesik, yırtık, ilmek kaçığı	Herhangi bir yönde 0,5 cm uzunluğa kadar ve bunların tamir görmüşleri		X
	Herhangi bir yönde 0,5 cm ve daha uzun ve bunların tamir görmüşleri	X	
Kafes	Üç veya daha çok telin oluşturduğu kafes		
	Üçten az telin oluşturduğu kafes		X
Nope	Bir gömlekte üç adet veya daha fazla	X	
	Bir gömlekte üç adetten az		X
Havlanma	Açıkça görülebilenler	X	
Sabit yağ, pas ve kir lekeleri	Herhangi bir yönde 0,5 cm'ye kadar		X
	Herhangi bir yönde 0,5 cm'den büyük	X	
Eksik veya farklı parçalar	Herhangi bir parçanın eksik veya farklı olması veya yanlış konması	X	
Dikiş hataları	Dikiş büzülmesi, dikiş dönmesi gibi görünümü bozan dikiş hataları	X	
	Hiç açılmamış ve uygun boyutlarına açılmamış ilik		X
	Düğme veya ilik yerlerinin görünümü ve kullanımı etkileyecek şekilde uyumsuzluğu		X
	Düğmelerin eslik veya kırık olması, yedek düğme bulunmaması	X	
	Dikiş uçlarının ve düğme dikişlerinin pekiştirilmemiş olması, kolayca sökülen düğme bulunması	X	
	Kesilmemiş (temizlenmemiş) ve sarkan dikiş ipliği veya kumaş ipliği uçları bulunması		X
Boyama hatası (abraç)	Hatalı boyama nedeniyle farklı tonda olan veya dalgalı bölgeler, 10 cm'den uzun	X	
Desen ve kumaş yönü uyumsuzluğu	Dikimde, gömleğin farklı bölgelerinde uyumsuz kumaş desenleri bulunması		X
	Aynı renk ve desenli kumaştan yapılmış gömleği meydana getiren parçalarda ton farkı bulunması	X	
	Gömlek parçalarının birleşme yerlerinde desenlerin simetrik ve/veya uyumlu birleşmemiş olması	X	
Etiket	Etiketlerin eksik olması, aynı yerde olmaması, gereken bilgileri tam olarak içermemesi, okunaksız veya silik olması		X

4.4 Boyutlar

Gömleklere beden numaralarının boyutları, moda ve özelliklerine bağlı olarak imalatçı tarafından ya da taraflar arasında anlaşma ile belirlenmelidir. Gömlek boyutları, TS 4344 EN 13401-1'deki esaslara göre ölçülmeli ve TS EN 13402-2 ve TS EN 13402-3'e uygun olarak imal edilmeli ve etiketinde beden numaraları belirtilmelidir.

4.5 Özellik, muayene ve deney madde numaraları

Bu standardda öngörülen özellikler ile bunların muayene ve deney madde numaraları, Çizelge 2'de verilmiştir.

ICS 61.020

TÜRK STANDARDI TASARISI

tst 9690/Revizyon

Çizelge 2 - Özellik, muayene ve deney madde numaraları

Özellik	Özellik madde No	Muayene ve deney madde No
Ambalajlama muayenesi	6.1	5.2.1
Hata muayenesi	4.3	5.2.2
Boyut muayenesi	4.4	5.2.3
Dikiş dayanımı tayini	4.2.2.3	5.3.1
Düğme ve aksesuarların yıkamaya dayanıklılığının tayini	4.2.2.6	5.3.2
Düğme ve aksesuarların renkliği dayanımı tayini	4.2.2.6	5.3.3
Dikiş görünüm derecesi tayini	4.2.2.8	5.3.4

5 Numune alma, muayene ve deneyler**5.1 Numune alma**

Numuneler TS EN 12751'e göre alınır.

5.1.1 Parti

Bir defada ürettiği varsayılan aynı sınıf, tip, tür, çeşit, renk ve desende ki gömlekler bir parti olarak kabul edilir.

5.1.2 Muayeneler için numune alma

Parti büyüklüğüne göre muayeneler için alınacak numune miktarları TS 2756-1 Çizelge I Genel Muayene Seviyesi 2'ye göre belirlenir.

5.1.3 Deneyler için numune alma

Parti büyüklüğüne göre deneyler için alınacak numune miktarları TS 2756-1 Çizelge I Genel Muayene Seviyesi 2'ye göre belirlenir.

5.2 Muayeneler**5.2.1 Ambalaj muayenesi**

Ambalaj ve üzerindeki işaretler gözle muayene edilir. Sonucun Madde 6.1 ve Madde 6.2'ye uygun olup olmadığına bakılır.

5.2.2 Yapım özellikleri muayenesi

Gömlek numuneleri, yapım özellikleri açısından gözle muayene edilir ve sonucun Madde 4.2.2'ye uygun olup olmadığına bakılır.

5.2.3 Hata muayenesi

Numuneler, gözle muayene edilerek hatalar açısından incelenir ve sonucun Madde 4.3'e uygun olup olmadığına bakılır.

5.2.4 Boyut muayenesi

Numunelerin boyutları uygun bir ölçme aleti yardımıyla ölçülür. Sonucun Madde 4.4'e uygun olup olmadığına bakılır.

5.3 Deneyler**5.3.1 Dikiş dayanımı tayini**

TS 1619-1 EN ISO 13935-1'e göre yapılır. Bulunan sonucun Madde 4.2.2.3'e uygun olup olmadığına bakılır.

5.3.2 Düğme ve aksesuarların yıkamaya dayanıklılığının tayini

Gömlek, üzerinde bulunan düğme, aksesuar ve süs malzemeleri ile birlikte, etiketinde yazılı olan yıkama sıcaklığında TS 5720 EN ISO 6330'a uygun olarak yıkanır. Yıkama sonucunda üzerinde bulunan düğme, aksesuar ve süs malzemelerinde herhangi bir şekil ve/veya renk ve/veya fonksiyon bozukluğu olup olmadığına bakılır.

5.3.3 Döğme ve aksesuarların ütülemeye dayanıklılığının tayini

Sentetik kumaştan mamul gömleklerin döğme ve aksesuarları, 150°C ± 10°C'da ve pamuklu kumaştan mamul gömleklerin döğme ve aksesuarları ise 200°C ± 10°C'da ütülenir. Herhangi bir şekil, renk bozulması olup olmadığı açısından incelenir.

5.3.4 Dikiş görünüm derecesi tayini

Dikiş görünüm derecesi tayini TS 5755'e göre yapılır.

5.4 Değerlendirme

Madde 5.1'e göre alınan numunenin bu standardda öngörülen özelliklerden herhangi birine uymaması hâlinde, numunenin alındığı parti standarda aykırı sayılır.

5.5 Muayene ve deney raporu

Muayene ve deney raporunda en az aşağıdaki bilgiler bulunmalıdır:

- Firmanın adı ve adresi
- Muayenenin ve deneyin yapıldığı yerin ve laboratuvarın adı,
- Muayene ve deneyi yapanın ve/veya raporu imzalayan yetkililerin adları, görevleri ve meslekleri,
- Numunenin alındığı tarih ve muayene ve deney tarihi,
- Numunenin tanıtılması,
- Muayene ve deneyde uygulanan standartların numaraları,
- Sonuçların gösterilmesi,
- Muayene ve deney sonuçlarını değiştirebilecek faktörlerin mahzurlarını gidermek üzere alınacak tedbirler,
- Uygulanan muayene ve deney yöntemlerinde belirtilmeyen veya mecburi görülmeyen, fakat muayene ve deneyde yer almış olan işlemler,
- Standarda uygun olup olmadığı,
- Rapora ait seri numarası ve tarih, her sayfanın numarası ve toplam sayfa sayısı.

6 Piyasaya arz**6.1 Ambalajlama****6.1.1 Birim ambalaj**

Her bir gömlek, uygun kâğıda sarılarak veya şeffaf selofan, polietilen vb torbada veya uygun karton kutuya konularak birim ambalajı yapılır. Birim ambalaj yapılırken, yakasının dik durması ve gömleğin düzgün katlanması için uygun malzemeden yapılmış destek kullanılmalıdır. Ambalajın bozulmaması için gömlek, destek malzemesine, iğne, plastik klips vb. uygun elemanlarla tutturulmalıdır.

6.1.2 Nakliye ambalajı

Nakliye veya depolama amacı ile ambalajlama bir gömlek olarak yapılabileceği gibi, birden fazla gömlek ihtiva eden koli şeklinde de yapılabilir. Birden fazla gömlek, bir kolide ambalajlanmışsa bu kutunun brüt kütlesi 50 kg'ı geçmemeli ve içerisine bir çeki listesi (kolisaj) konulmalı ve Madde 6.2.2'ye uygun olarak etiketlenmelidir.

6.2 İşaretleme**6.2.1 Etiketleme**

Üzerinde aşağıdaki bilgilerin bulunduğu bir veya daha fazla etiket gömlek iç kısmına dikişmelidir.

- Firmanın ticari unvanı veya kısa adı, adresi, varsa tescilli markası,
- Bu standardın işaret ve numarası (TS 9690 şeklinde),
- Lif kompozisyonu (TS 1418'e göre),
- Sınıfı, tipi, türü, çeşidi,
- Gömleğin beden numarası,
- Bakım kılavuzu kodu ve işareti (TS EN ISO 3758'e göre),
- Mamulün özel imalat kod numarası veya barkodu.

Bu bilgiler gerektiğinde Türkçenin yanı sıra yabancı dille de yazılabilir.

6.2.2 Birim ambalaj işaretlenmesi

Gömlek birim ambalajı üzerine en az aşağıdaki bilgiler yazılmalıdır.

- Firmanın ticari unvanı veya kısa adı, adresi, varsa tescilli markası,
- Bu standardın işaret ve numarası (TS 9690 şeklinde),
- Sınıfı, tipi, türü, çeşidi,
- Gömleğin beden numarası,

Bu bilgiler gerektiğinde Türkçenin yanı sıra yabancı dille de yazılabilir.

6.2.3 Nakliye ambalajı işaretlenmesi

Gömlek ambalajlarının bulunduğu nakliye ambalajı kutularının üzerine kolayca okunabilecek ve zamanla silinmeyecek şekilde, en az aşağıdaki bilgiler yazılı olmalıdır.

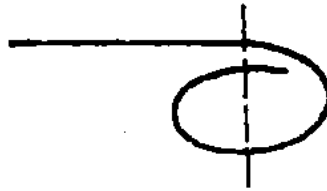
- Firmanın ticari unvanı veya kısa adı, adresi, varsa tescilli markası,
- Bu standardın işaret ve numarası (TS 9690 şeklinde),
- Nakliye ambalajının brüt kütlesi,
- Nakliye ambalajındaki gömlek sayısı ve parçaların boyu,

Bu bilgiler gerektiğinde Türkçenin yanı sıra yabancı dille de yazılabilir.

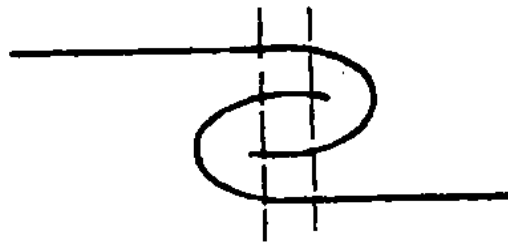
7 Çeşitli hükümler

Üretici veya tedarikçi, bu standarda uygun olarak ürettiğini beyan ettiği gömlek için istenildiğinde, standarda uygunluk beyannamesi vermek veya göstermek mecburiyetindedir. Bu beyannamede, satış konusu gömleğin;

- Madde 4'te belirtilen özelliklerde olduğunun,
- Madde 5'te belirtilen muayene ve deneylerin yapılmış ve uygun sonuç alınmış bulunduğu belirtilmesi gerekir.

Şekil 1 - Kapatma Dikişi

Şekil 2 - Birleştirme Yerlerindeki Kapatma Dikişi

Kaynak

D 4231 – 01 (Reapproved 2008) Standard Practice for Evaluation of Launderable Woven Dress Shirts and Sports Shirts